MAASEUDUN TULEVAISUUS
Maa- ja metsätaloustuottajajärjestön äänenkannattaja – Perustettu 1916

Päätoimittaja
Lauri Kontro
Toimituspäälliköt
Jussi Martikainen
Tiina Taipale

Kun kaikki on suhteetonta ja abstraktia, aivojen sakkaus voi olla järkevä reaktio hulluun todellisuuteen. **TIMO J. TUIKKA KESKISUOMALAISESSA**

Raju muistutus tytäryhtiötaloudesta

Yhdysvaltalainen ohjelmistojätti Microsoft antoi suomalaisille rajun muistutuksen tytäryhtiötaloudesta.

Microsoft osti huhtikuussa Nokian matkapuhelinliiketoiminnan 5,44 miljardilla eurolla. Kauppaa pidettiin ensin Nokian kannalta huonona, koska siinä myytiin koko yrityksen sydän. Myöhemmin selvisi, ettei kauppa niin huono Nokian kannalta ollutkaan, koska Nokia sai raskaasti tappiollisesta osastaan reilusti selvää rahaa.

Kaupan yhteydessä Microsoft ilmoitti, että Suomesta tulee uusi keskus yhtiön innovaatiotyölle, jota tehdään Oulussa, Espoossa, Salossa ja Tampereella.

Hienot lupaukset unohtuivat kolmessa kuukaudessa. Viime torstaina Microsoft ilmoitti vähentävänsä maailmanlaajuisesti 18 000 työpaikkaa. Suomesta väkeä vähennetään 1 100 henkilöä. Kovin isku kohdistuu Ouluun, josta lopetetaan kokonaan tuotekehitysyksikkö.

Microsoftin ilmoitusta työpaikkojen vähentämisestä ei voi pitää suurena yllätyksenä. Näin toimivat suuret ylikansalliset yritykset. Vaikka yritys olisi kokonaisuudessaan erittäin kannattava, heikosti tuottavia yksiköitä ei pitkään katsella.

Microsoftin päätös irtisanoa noin puolet Nokian matkapuhelinten mukana tulleista työntekijöistä antaa vakavan viestin paitsi Suomen, myös koko Euroopan kilpailukyvystä. Microsoft lakkauttaa Euroopan viimeisen suuren matkapuhelintehtaan Unkarista. Puhelinten valmistus siirtyy komponenttien valmistuksen perässä Aasiaan.

Nokian matkapuhelimet olivat pitkään suomalaisen osaamisen kirkkaimpia tähtiä. Loiston hiipuminen ja toiminnan siirtyminen ulkomaiseen omistukseen on surullinen tarina.

Toivottavasti suomalaiset osaavat ottaa tapahtuneesta oppia. Osaamisen lisäksi myös omistamisella on väliä.

Monet merkittävät suomalaiset yritykset ovat siirtyneet ulkomaiseen omistukseen.

Eduskunnan enemmistö on valmis luopumaan Altiasta kokonaan.

Esimerkiksi Sonerassa, Nordeassa ja Rautaruukissa päätösvaltaa käyttävät ruotsalaiset. Kemiran lannoitteet ovat norjalaisen Yaran omistuksessa.

Muutkin menestyneet suomalaiset yritykset kiinnostavat ulkomaalaisia ostajia. Keväällä uutisoitiin, että brittiläinen Rolls-Royce haluaisi ostaa Wärtsilän ja skotlantilainen Weir Group Metson.

Periaatteessa omistajalla ei ole väliä, kun kaikki menee hyvin. Lisäksi ulkomainen pääoma ja investoinnit ovat aina tervetulleita. Omistamisen merkitys kuitenkin korostuu vaikeuksien ilmaannuttua. Päätöksenteon olisi silloin parempi olla omissa käsissä.

Kun yritys on pörssissä, se on periaatteessa myynnissä joka päivä, ellei yrityksellä sitten ole merkittävää isoa omistajaa.

Muun muassa pääministeri Alexander Stubb (kok.) ja valtiovarainministeri Antti Rinne (sd.) ovat peräänkuuluttaneet Microsoftin yhteiskuntavastuuta. Pörssiyhtiöt ovat kuitenkin ensisijaisesti vastuussa omistajilleen.

Suomalaisen omistajuuden yhteydessä on puhuttu paljon siitä, mitä yritystoimintaa valtion pitää tai kannattaa omistaa. Nykyisen hallituksen linja näyttää olevan, että valtion roolia pitää vähentää. Pääministeri Stubbin mielestä ei pidä luoda illuusioita, että julkinen valta voi luoda työpaikkoja Suomeen (Yle 17.7.).

Osa julkisen vallan yhteiskuntavastuuta kuitenkin on, ettei omilla päätöksillä vähennetä tuottavia työpaikkoja. Esimerkiksi eduskunnan päätös Altian myyntivaltuuksista sisältää merkittävän riskin.

Vaikka eduskunta asetti Altian myynnille ehtoja, osoittaa Microsoftin esimerkki, kuinka lupaukset voivat muuttua kolmessa kuukaudessa. Myynnin jälkeen päätösvaltaa ei enää ole.

> **Osaamisen lisäksi myös omistamisella on väliä.**

Kierto tyssää ihmiseen

Suomessa, kuten muissakin länsimaissa, eletään ihmiskunnan historian tuhlailun kultakautta. Vallitseva kertakäyttökulttuuri rikkoo sekä talouden että luonnon lakeja. Tuhlailua harjoitetaan velaksi.

Tulevaisuuden ruokahuollon kannalta vakava ongelma on, että suuri osa ruuantuotannon vaatimista ravinteista katoaa kierrosta.

Osa hävikistä liittyy luonnollisesti jo viljelyvaiheeseen. Ruuan mukana kuluttajille kulkeutuvat ravinteet häviävät kuitenkin ravinnekierrosta käytännössä kokonaan.

Kotitalouksista ravinteet poistuvat vessanpöntön kautta.

Osa ravinteista päätyy jätevesien puutteellisen puhdistuksen sekä puhdistamojen ylijuoksutusten seurauksena suoraan vesistöihin. Talteen saadut ravinteet kompostoidaan ja käytetään yleensä taajamien viherrakentamiseen.

Kallisarvoiset ravinteet haudataan tienpenkkoihin ja istutusten alle. Tunnetaan huonosti, kuinka paljon ne sieltä edelleen vuotavat vesistöihin.

Ravinteiden täydellinen kierto vaatisi ihmisen kautta kulkevien ravinteiden palauttamista viljelykiertoon. Nyt ravinnekierto tyssää ihmiseen.

Nykymenetelmin käsitellyssä yhdyskuntalietteessä vierastetaan erityisesti raskasmetallija lääkeainejäämiä. Niiden pelätään pilaavan puhtaan viljelymaan ja samalla laadukkaan ruuantuotannon maineen.

On ilmeistä, että ihmisen jätösten käsittelyssä tarvitaan tekninen vallankumous. Se voi tarkoittaa nykyisten jätevesijärjestelmien hylkäämistä ja korvaamista ravinteet talteen ottavilla ja erittelevillä käymälöillä.

Pelkästään ihmisvirtsa on melkoinen ravinnetiiviste (MT 10.7.). On hullua, että se nykyvessoissa sekoitetaan maailman parhaaseen juomaveteen ja kuljetetaan sitten putkea pitkin puhdistettavaksi.

Jätevesistä ja niitä koskevista säädöksistä on viime vuodet kiistelty Suomessa ankarasti. Lopputuloksena voi kuitenkin olla paluu hieman modernisoitujen huussien aikakauteen.

VIERASYLIÖ

Puu palasi energiamme ykköseksi

Kotimainen puu oli tärkeintä voimaamme sodan jälkeisellä kasvukaudella. Vielä 1960 saimme siitä puolet kaikesta energiastamme. Halpa tuontiöljy oli kuitenkin jo tulossa talouteemme. Se ohitti puun 1964. Tasot olivat silloin 39 prosenttia.

Korkeimmilleen, 61 prosenttiin öljyenergia nousi 1973. Noihin aikoihin suomalainen energiapeli oli varsin yksioikoinen. Se tarjosi tulevaisuudelle vain fossiilivoimaa (öljyn lisäksi kivihiiltä ja maakaasua) ja sen vaihtoehdoksi ydinvoimaa.

Vanhanaikaisena pidetystä puusta haluttiin tyystin eroon.

Olivatko fossiili- ja ydinvoima kestäviä vaihtoehtoja? Niillä molemmilla oli rasitteena yli sukupolven ulottuvat ympäristöongelmat, fossiilivoimilla ilmakehää tukahduttava hiilidioksidi, ydinvoimalla ikuiset jätteet.

Sekä fossiili- että ydinvoima olivat kansantaloutta velkaannuttavaa tuontitavaraa. Ydinvoimankin väitetty kotimaisuus oli samaa luokkaa kuin banaanin. Tuote kypsytettiin Suomessa, mutta raaka-aine ostettiin ulkomailta.

Virolainen ajatteli toisin

Parivaljakko Johannes Virolainen ja Olavi Huikari ajattelivat energiapelistä toisin. Pelissä tulee olla kotimainen vastaan tuontitavara, uusiutuvat vastaan uusiutumattomat luonnonvarat, puuvoima vastaan muut voimat.

> **Nykyään sahoilta ei tule enää jätettä.**

Ajattelu sai lisäpontta öljyn maailmanhintaa nopeasti nostaneesta, vuoden 1973 Israelin ja arabien välisestä Jom kippur -sodasta.

Ministeri Virolainen nimitti 1976 professori Huikarin jäseneksi Energiapolitiikan neuvostoon, vastapainoksi ydinvoiman yksipuoliselle koulukunnalle.

Huikari ajoi neuvostossa läpi puun energiakäytön tutkimusaloitteen. Saatuaan neuvoston aloitekirjeen Virolainen järjesti Metsäntutkimuslaitokselle varat kymmenvuotiseen PERA-projektiin, Puu Energian Raaka-Aineena.

Se käynnisti muutoksen. PERA-rahoitus käynnisti Kannuksessa vieläkin toimivan energiametsäkoeaseman. Hakkeen käyttö alkoi yleistyä etenkin hieskoivua puskevien, ojitettujen soiden kunnissa. Metsäteollisuus liittyi mukaan tehostamalla oman puuenergiansa käyttöä.

1980-luvun puolivälissä hakkeen käyttö alkoi hiipua, kun öljyn hinta oli kääntynyt ennakoimattomaan laskuun.

Metsäenergian tutkimus puolestaan uupui, kun yljohtaja Huikari jäi rintamamiesten eläkkeelle 1983. Metlan uusi johto ei nähnyt enää tarvetta metsäenergian tutkimukselle. PERA-projekti lopetettiin niin nopeasti, että siitä ehti valmistua vain väliraportti (1985).

Puuenergian uusi tuleminen

Puuvoiman uusi aalto alkoi 1990. Metlan johtava energiakoivun tiedemies tohtori Ari Ferm kutsui joukon tutkijoita pohtimaan, mihin puun lupaavasti alkanut energiakäyttö urvahti 1980-luvulla, ja mitkä olivat bioenergian uuden vuosikymmenen tutkimushaasteet.

Fermin aivoriihestä poiki nykyinen puuvoima. Käytännön konekehittelijät ja kokeilevat hakeyrittäjät liittyivät tutkijoihin pian. Metsäteollisuus tehosti edelleen omaa puuenergiaansa. Aivoriihestä sai alkunsa myös vuonna 1991 perustettu Suomen Bioenergiayhdistys.

Puuenergian pitkään jatkunut väheneminen pysähtyi juuri samoihin aikoihin. Sen osuus kävi alimmillaan 14 prosentissa, mutta vuonna 1992 puuvoima kääntyi nousuun.

> **Varma puuvoiman lisääjä on nouseva biotalous.**

Seuraavaksi paaluvuodeksi tuli 2012, kun puu kiri tasoihin öljyn kanssa. Molemmista saatiin 24 prosenttia.

Tilastokeskuksen 2014 ennakkotiedon (vuoden ensimmäinen neljännes) mukaan puu on nyt selvästi vahvinta voimaamme. Saamme siitä energialähteistä eniten, 25 prosenttia. Öljyvoima on pudonnut 20 prosenttiin. Ydinvoiman osuus on 17 prosenttia.

Kivihiili (9), maakaasu (8) ja turve (8 prosenttia) ovat keskisarjan energialähteitä. Tuulivoima on höyhensarjaa. Saamme siitä noin puoli prosenttia koko energiastamme.

Puuvoima pääosaksi metsäteollisuudesta

Puuvoima on käsitteenä laajempi kuin tavallinen metsäenergia.

Tuttua haketta, pellettiä tai klapia puuvoimasta on yhteensä vain viidennes. Pääosan saamme metsäteollisuudesta: puujätteestä ja mustalipeästä, molemmista saman verran.

Kaikesta metsäteollisuuden ostamasta puusta tulee kuorta, sahauksesta purua ja hukkapuusta riman palasia. Pitkään ne olivat puunjalostuksen riesa. Vielä 1960-luvulla esimerkiksi kuorta yritettiin myydä maanparannusaineeksi, tai se jouduttiin ajamaan kaatopaikalle.

Nykyään sahoilta ei tule enää jätettä. Tulee vain oheistuotteena energiaa. Viimeisin suunnitelma sahanpurun hyödyntämiseen on höyryräjäyttää sen kuidut osiinsa ja käyttää syntyvät sokerit autojen etanoliksi.

Vähiten tunnettua voimaa on selluteollisuuden mustalipeä. Sellunkeitto on sarja liuotuksia, millä paperin raaka-aineesta, selluloosasta uutetaan pois puusolujen tukiaines eli ligniini. Ligniini on puun energiapitoisin osa. Sana on latinaa ja tarkoittaa polttopuuta.

Ligniini pyörittää selluteollisuuden omia voimaloita, ja uudenaikaisissa laitoksissa energiaa riittää myytäväksikin.

Puuvoiman vahvuus kasvaa edelleen, kun sahateollisuus kasvaa ja sellutehtaat käyvät täysillä.

Varma puuvoiman lisääjä on nouseva biotalous, tuottipa se metsistämme jotain uutta arvotuotetta tai jo tunnettua biohiiltä, bionestettä tai biokaasua.

VELI POHJONEN
Kirjoittaja on maa- ja metsätieteiden tohtori.

RAHIKAINEN

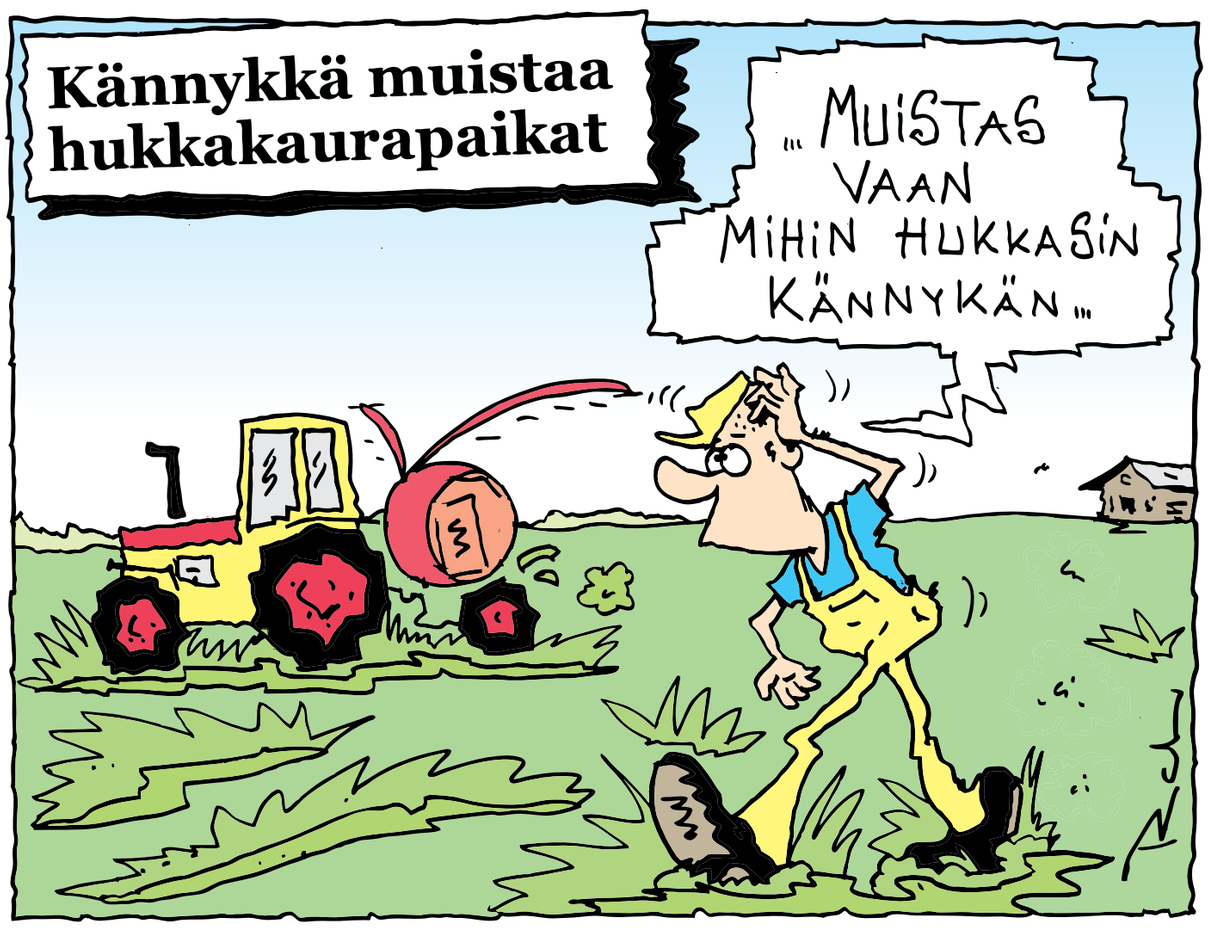

LEHTIKATSAUS

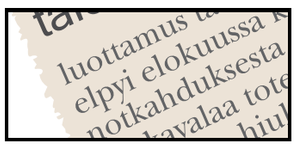

Sukupuolella on väliä

Helsingin Sanomien mielestä Jyrki Kataisen (kok.) mahdollisuudet päästä EU:n huippuvirkaan olisivat paremmat, jos hän olisi nainen.

”Poliittisten voimasuhteiden lisäksi nimityksissä on otettava huomioon maantieteellinen ja sukupuolten välinen tasapaino. Euroopan parlamentti vaatii aivan aiheellisesti, että vähintään kymmenen 28 komissaarista on naisia.

Suomi ei ole vielä kertaakaan lähettänyt naista Brysseliin, toisin kuin samaan aikaan unioniin liittynyt Ruotsi, jonka kaikki tähänastiset komissaarit ovat olleet naisia.

Eurooppa-neuvoston puheenjohtajaksi puolestaan kelpaa päättäjien mielestä ainoastaan henkilö, jolla on kokemusta neuvostosta. Käytännössä tämä tarkoittaa, että tehtävään haetaan entistä tai nykyistä pääministeriä.”

”Kataisen mahdollisuudet huippupaikkaan olisivat kuitenkin huomattavasti paremmat, jos hän ei olisi leimautunut eurokriisin hoidossa talouskuripolitiikan päällysmieheksi – ja jos hän olisi nainen.”

It-osaaminen soten käyttöön

Aamulehti näkee sotessa mahdollisuuksia irtisanotuille it-osaajille.

”On jotain, mitä yksikään kasvoton kansainvälinen suuryritys ei voi meiltä riistää: osaamista ja periksiantamatonta asennetta. Tämä kansallinen pääoma on nyt vain viisaasti ja määrätietoisesti kanavoitava.”

”Sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistus edellyttää uusien ja sote-alueiden eri toimijoiden kanssa yhteensopivien tietojärjestelmien rakentamista. Se on vaativa ja satoja miljoonia euroja nielevä harjoitus, joka on syytä pitää kansallisissa käsissä.”

”Erilaisia apupaketteja ja muutosturvaa tarvitaan, mutta hallituksen ydintehtävä on parantaa yritystoiminnan edellytyksiä. Ennen kaikkea on turvattava kasvuyritysten rahoitus ja purettava pk-yrityksiä rassaavia tiukkoja normeja.”

KOLUMNI: KATJA LAMMINEN

Kun rauhanen vetää kanveesiin

Se alkoi jo lukiossa. Yhtäkkiä silmät eivät pysyneet oppitunnilla auki ja otsa kopsahteli pulpettiin. Yliopistossa jopa tiedekunnan dekaani tuli tivaamaan: ”Oletkos sinä se tyttö, joka nukkuu aina?”

Ei auttanut kahvi eivätkä kymmenen tunnin yöunet. Tenttiin lukeminen oli yhtä tuskaa.

Samalla paino alkoi nousta. Vaatteet kävivät pieniksi yksi toisensa jälkeen, vaikka ruokavalio ei muuttunut. Ihmettelin, miten muut voivat syödä kotiruokaa lihomatta.

Alkoi hillitön käsien kutina. Kämmenet halkeilivat vereslihalle ja niihin muodostui mätäpaiseita. Elämä oli yhtä kortisonivoidetta, pumpulihanskaa ja kylmä–kuuma-kylpyjä, joilla sai kutinan rauhoittumaan.

Turvotus, väsymys, ihottumat ja allergiat ovat jatkuneet aikuisikään asti. Vasta paniikkikohtaukset pakottivat hakeutumaan lääkäriin. Tuloksena kehotus aloittaa mielialalääkitys.

Onneksi nykyään on netti apuna. Listasin oireita Googleen ja totuus alkoi hahmottua.

Kilpirauhasvaivat ovat niin yleisiä, että niistä kärsiville on oma foorumi, jossa keskustelu käy vilkkaasti. Vertaistukea tarvitaan, sillä kilpirauhasongelmia ymmärtävät lääkärit ovat harvassa. Siitä huolimatta, että moni suomalainen niistä kärsii.

> **Moni kärsii kilpirauhasesta tietämättään.**

katja.lamminen@maaseuduntulevaisuus.fi

Marssin topakkana takaisin lääkärin vastaanotolle ja vaadin verikokeet. Niiden mukaan kilpirauhashormonit olivat nippanappa ”siinä viitearvojen rajalla”.

Täytyi odottaa pari vuotta, että arvot heittivät häränpyllyä oikein kunnolla. Sitten vasta irtosi resepti tyroksiinivalmisteeseen, jolla arvot pitäisi saada kuntoon.

Nyt on syöty tyroksiinia marraskuusta saakka ja tasaisesti lisätty määrää. Olo on yhä vetämätön ja turvotus jatkuu. Ihan oikeasti en mutusta pullaa ja karkkia iltaisin.

Urheillakin yritän, mutta kun heti alkaa heikottaa ja vetää lihakset veteläksi.

Seuraava taistelu lääkäreiden kanssa alkaa, jos ja kun haluan vaihtaa tehottoman, synteettisen hormonivalmisteen sellaiseen, joka oikeasti toimii. Se on tehty sian kilpirauhasesta ja sisältää kaikki ne hormonit ja aineet, joita oma, väsynyt kilpirauhaseni ei jaksa tuottaa.

Miksikö sitten läväytän potilaskertomukseni kaiken kansan pällisteltäväksi? En ainakaan kerjätäkseni sääliä, sillä paljon vakavampiakin sairauksia on olemassa.

Haluan nostaa asian esiin, koska moni kärsii kilpirauhasesta tietämättään. Lääkitys vajaatoimintaan on noin viidellä prosentilla suomalaisista. Ruotsin puolella on arvioitu, että jopa joka kymmenes kansalainen oireilee kilpirauhasen takia.

Vaiva on myös ilmeisen perinnöllinen. Sain itsekin tietää, että äitini puolen suvussa on lihottu ja väsytty jo monessa polvessa.

Kilpirauhasen vajaatoiminta tuntuu olevan erityisesti naisten riesa. Lisäksi sairastaminen on yleistynyt kenties paremman diagnosoinnin ja elintapojen muutoksen vuoksi. Syytä ei tarkasti tiedetä.

Oireiden moninaiseen ja salakavalaan kirjoon kuuluu lihomista, ihon kuivumista, hiustenlähtöä, masennusta, muisti- ja keskittymisvaikeuksia, alhaista ruumiinlämpöä, palelua, hikoilukohtauksia, väsymystä, saamattomuutta ja lihasjäykkyyttä.

Kilpirauhasen toimimattomuus myös hidastaa pulssia, heikentää näköä ja kuuloa, hidastaa suolen toimintaa, madaltaa ääntä ja horjuttaa tasapainoaistia. Ehkäpä ikävin vajaatoiminnan seuraus ovat lisääntyneet keskenmenot ja lapsettomuus.

Ei sinänsä ihme, että sairautta on vaikea todeta, kun oireiden kirjo on noin moninainen. Moni on joutunut nielemään tähystysletkua ja syömään ties mitä mömmöjä pieleen menneen diagnoosin takia.

Kuinkakohan moni turvautuu mielialalääkkeisiin, vaikka masennus ja paniikki olisivat hoidettavissa tyroksiinilla?

Sopii myös miettiä, kannattaako kanssaihmistä leimata läskiksi ja laiskaksi. Vika voi olla kilpirauhasessa.

Viimeinen asia, minkä vajaatoiminnan kanssa painiva tarvitsee, on näsäviisas kehotus ryhdistäytyä, lenkkeillä ja syödä vähemmän kuin kuluttaa. Sumun ja uupumuksen keskellä elävälle se saattaa olla kertakaikkiaan liikaa vaadittu. Kuin kurottaisi kuuta taivaalta.

Hyvä, jos jaksaa lääkäriin raahautua vaatimaan itselleen hoitoa. Toivotan jaksamista kaikille rauhasvammaisille ja heidän haukotteluunsa kyllästyneille.